

МЕТОДИ ОЦІНКИ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Анотація. Розглянуто ресурсний потенціал, який відіграє дуже важливу роль, оскільки завдяки оптимізації показників ресурсного потенціалу можна досягти високих результатів у діяльності підприємства. Доведено, що ресурсний потенціал забезпечить стійкий розвиток підприємства, що, у свою чергу, буде залежати від вибору ефективної стратегії використання і формування їхнього ресурсного потенціалу.

Аннотация. Рассмотрен ресурсный потенциал, который играет очень важную роль, поскольку благодаря оптимизации показателей ресурсного потенциала можно достичь высоких результатов в деятельности предприятия. Доказано, что ресурсный потенциал обеспечит устойчивое развитие предприятия, что, в свою очередь, будет зависеть от выбора эффективной стратегии использования и формирования их ресурсного потенциала.

Annotation. The article describes the resource potential, which plays an important role, as due to optimizing the parameters of resource potential an enterprise can achieve high performance. It will ensure sustainable development of enterprises, which in turn will depend on the choice of effective strategies and the formation of their resource potential.

Ключеві слова: ресурсний потенціал підприємства, ідентифікація, методи оцінки, сильні позиції, слабкості, конкурентоспроможність.

На сьогоднішній день ситуація на різних підприємствах досить не стабільна і завдяки оцінці потенціалу можна досягти економічної стабільності, прийняти оптимальні рішення щодо визначення обсягів виробництва, ефективного використання всіх видів ресурсів підприємства, від чого залежать фінансові результати підприємства. Найчастіше на практиці підприємства оцінюють потенціал завдяки таким методам, як: SWOT-аналіз, SPACE-аналіз та вивчення профілю об'єкта, тому що ці методи є найпоширенішими, добре показують позиції підприємства в конкурентній боротьбі і підходять як для великих, так і для малих підприємств.

Метою роботи є дослідження існуючих методів оцінки ресурсного потенціалу підприємства та визначення основних з них.

Сучасні автори, які займалися і розглядали питання ресурсного потенціалу, є: Федонін О. С., Краснокутська Н. С., Фролова Л. В., Садеков А. А., Шаруга Л. В., Качуровський В. Є., Довгаль Н. С. та ін. [1 – 5].

Для оцінки використання ресурсного потенціалу застосовується група узагальнюючих показників, таких, як фондовіддача, фондоемність, фондоозброєність, рентабельність. Кожний із цих показників з різних сторін характеризує ефективність основних ресурсів, залежно від того, який інтерес до них проявляється й тому немає підстав для їхнього протиставлення. Однак якщо розглядати комплексне відбиття ефективності, тобто в сукупності використання основного й кадрового ресурсів, де показником ефективності використання останнього є продуктивність праці, у цьому випадку особливу увагу варто приділити показникам продуктивності праці, фондовіддачі й фондоозброєності, оскільки саме ці три показники найбезпосереднішим чином пов'язані між собою. Таке сполучення показників дозволяє забезпечити раціональні пропорції між основним і кадровим ресурсом потенціалу підприємства при різному їхньому стані. Аналогічно цьому зміна в гіршу сторону кожного іншого елемента ресурсного потенціалу при необхідності одержання того самого кінцевого результату призводить до приросту одного або всіх інших елементів потенціалу підприємства, тобто до інших їхніх пропорцій. Вибір того, за рахунок якого приросту якому елементу ресурсного потенціалу забезпечити результат, залежить від багатьох факторів і вимагає різних рішень. Що стосується фондоозброєності, її зміна більше співвідноситься із проблемами розвитку, які найбезпосереднішим чином пов'язані з активізацією інноваційної й інвестиційної діяльності підприємств [1].

Таким чином, для оцінки ресурсного потенціалу сучасних підприємств використовуються такі методи оцінки:

- 1) SWOT-аналіз;
- 2) SPACE-аналіз;
- 3) вивчення профілю об'єкта.

Отже, слід розглянути перший вид оцінки – SWOT-аналіз. SWOT-аналіз є одним із найпоширеніших інструментів стратегічного аналізу позиції підприємства в конкурентній боротьбі (назва утворилася як аббревіатура чотирьох англійських слів: Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats – SWOT, що у перекладі означає "сили, слабкості, можливості, загрози") [2].

Застосування SWOT-аналізу має сприяти:

- 1) прийняттю зусиль щодо перетворення слабкостей на сили, загроз на можливості;
- 2) розвитку сильних позицій відповідно до обмежених можливостей.

SWOT-аналіз передбачає виконання певної послідовності дій [3].

1. Ідентифікація та вивчення факторів зовнішнього оточення підприємства з метою виявлення поточних та потенційних загроз та своєчасного запобігання збитків унаслідок їхньої дії.

3. Ідентифікація та аналіз сильних позицій складових потенціалу – конкурентних переваг підприємства.
4. Ідентифікація та аналіз слабких сторін потенціалу підприємства.

Доцільно розглядати сильні та слабкі сторони за окремими функціональними складовими потенціалу.

Аналіз сильних і слабких сторін здійснюється за допомогою порівняльних методів. Так, кожна визначена позиція оцінюється за визначеною шкалою оцінки (бальною) та, як правило, ранжується за важливістю, тобто зважується (для отримання більш достовірних результатів). Конкурентні сили підприємства за окремими позиціями визначаються шляхом порівняння його оцінок за кожною позицією з оцінками підприємств-конкурентів.

5. Узгодження сил (слабкостей) із можливостями (загрозами) шляхом їхнього позиціонування на полях двовимірної SWOT-матриці (вісь абсцис – сили та слабкості, вісь ординат – можливості та загрози) і розробки стратегій підвищення конкурентоспроможності відповідно до однієї з чотирьох можливих позицій у матриці:

- 1) сильні позиції – зовнішні можливості (стратегія використання сил для реалізації можливостей);
- 2) сильні позиції – зовнішні загрози (стратегія використання сил для нейтралізації загроз);
- 3) слабкості – зовнішні можливості (стратегія реалізації можливостей для подолання слабкостей);
- 4) слабкості – зовнішні загрози (стратегія скорочення діяльності на цьому ринковому сегменті).

Другим методом оцінки ресурсного потенціалу підприємства є SPACE-аналіз, який є похідним від SWOT-аналізу та застосовується для оцінки сильних та слабких сторін діяльності невеликих підприємств за такими групами критеріїв:

- фінансова сила підприємства (ФС);
- конкурентоспроможність підприємства (КП);
- привабливість галузі (ПГ);
- стабільність галузі (СГ).

На основі вивчення ключових критеріїв у складі кожної групи складається матриця спрямованої стратегії в системі координат SPACE та будується вектор позиції підприємства, що оцінюється. Положення вектора визначає тип рекомендованої стратегії (консервативна, захисна, конкурентна, агресивна) для зміцнення конкурентних позицій [4].

Третім слід розглянути метод вивчення профілю об'єкта, сутність якого полягає в ідентифікації та кількісній оцінці за єдиною відносною або бальною шкалою характеристик, які визначають ступінь лояльності споживачів до підприємства.

Профіль у цьому контексті є сукупністю специфічних параметрів, які характеризують об'єкт аналізу і завдяки яким він відомий цільовій групі споживачів.

Після того, як кількісні оцінки отримані, дається їхня графічна інтерпретація, яка дозволяє наочно побачити позиції, за якими є відставання від конкурента або випередження його результатів [5].

Таким чином, у науковій літературі існує велика кількість методів оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу і кожний із цих методів оцінює потенціал зі своєї сторони, тобто всі методи оцінюють потенціал підприємства за різними чинниками, які необхідно враховувати для успішної діяльності підприємства як в теперішньому, так і в майбутньому. Завдяки цим методам можна побачити, що на підприємстві треба збалансувати, та на які складові треба виділити більше або менше коштів – чи то на збут продукції, чи на виробництво, або на фінансову складову, для поліпшення діяльності підприємства.

Наук. керівн. Матвієнко-Біляєва Г. Л.

Література: 1. Федонін О. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посібн. / О. С. Федонін, І. М. Репіна, О. І. Олексюк. – К.: КНЕУ, 2004. – 316 с. 2. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посібн. / Н. С. Краснокутська. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с. 3. Садеков А. А. Ресурсний потенціал підприємства: навч. посібн. / А. А. Садеков, Л. В. Фролова, Л. В. Шаруга. – Донецьк: ДГКІ, 2007. – 116 с. 4. Качуровський В. С. Ресурсний потенціал підприємства: структура та ефективність використання / В. С. Качуровський, В. П. Чайковська // Регіональна бізнес-економіка та управління. – 2007. – № 4. 5. Довгаль Н. С. Методичні основи оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства / Н. С. Довгаль // Науково-технічна інформація. – 2008. – № 4.